

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ.व. २०७५/०७६

प्रदेश सरकार

५ नं. प्रदेश

उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

वन निर्देशनालय

डिभिजन वन कार्यालय, रोल्पा

फोन नं ०८६-४४०९९२

“सम्पृद्धीको लागि वन”

प्रकाशक : श्री डिभिजन वन कार्यालय, लिवाड, रोल्पा
: फोन नं. ०८६-४४०११२
Email : dforolpa12@gmail.com, roldfo@dof.gov.np

सल्लाहकार : श्री दधिलाल कँडेल
डिभिजनल वन अधिकृत
डिभिजन वन कार्यालय, रोल्पा

पुस्तिका तयार गर्ने: श्री बाबुराम पोख्रेल
सहायक वन अधिकृत (अधिकृतस्तर आठौं)
डिभिजन वन कार्यालय, रोल्पा

अन्य सहयोगी : श्री अनिता गुरुड (अधिकृतस्तर सातौं)
श्री तिलकराम वली (अधिकृतस्तर छैटौं)
रेञ्जर श्री भानुभक्त बस्याल
लेखापाल श्री धर्म बहादुर रावल
लगायत डि.व.का.का सम्पूर्ण कर्मचारीहरु

श्री निपिन कुमार श्रेष्ठ, डि.व.का., रोल्पा
कम्प्यूटर ले-आउट : यादव घिमिरे, ९८४७१३७०९५
मुद्रण : सिद्धबाबा अफसेट प्रेस, बुटवल

दुई शब्द

संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाबाट पारित १७ वटा दिगो विकासका लक्ष्य बमोजिम नेपालले तिब्र, दिगो र उत्पादनशिल आर्थिक बृद्धि गर्ने लगायतका ८ वटा दिर्घकालिन राष्ट्रिय रणनीति तय गरेको छ । देशको आर्थिक विकासको मेरुदण्ड मानिएको कृषि, जलश्रोत, उद्योग, वातावरणिय सन्तुलन, पर्यटन आदिको विकासका लागि वन क्षेत्रको ठूलो योगदान रहेको छ । उल्लेखित लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति बमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूले समेत विकासका योजनाहरू अगाडी बढाउने प्रयत्न गरेका छन् । वनक्षेत्रको संरक्षण एवं दिगो व्यवस्थापन मार्फत उत्पादकत्व बृद्धि तथा प्राप्त वस्तु तथा सेवाहरूको सदुपयोगबाट वृहत रोजगारी सृजना गरी समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली बनाउने वर्तमान सरकारको राष्ट्रिय संकल्पलाई साकार पार्न वन क्षेत्रको दिर्घकालिन सोच अनुसार डिभिजन वन कार्यालय रोल्पा मार्फत विभिन्न कार्यक्रम तथा सेवा सञ्चालन भइरहेका छन् ।

रोल्पा जिल्लाको कुल १,८८,४६९ हेक्टर क्षेत्रफल मध्ये करिब ५३ % भू-भाग वन तथा अन्य काष्ठक्षेत्रले ढाकेको पाइन्छ । भौगोलिक रूपमा हेर्दा धेरै जसो भूभाग मध्यपहाडी तथा केही भाग उच्च पहाडी भेगमा समेत पर्ने र करिब दुई तिहाई भूभाग २० देखि ३० डिग्री भिरालोमा फैलिएको यस जिल्लामा जलजला क्षेत्र लगाएतका मनोरम पर्यटकिय क्षेत्रहरूको कारण प्रसस्त पर्यटन विकासका अवसरहरू रहेका छन् । जिल्लामा कुल वन क्षेत्रको करिब ४७% भाग सल्लाको वनले ढाकेको पाइन्छ भने ९५% वनक्षेत्र प्राकृतिक वनको रूपमा रहेको छ । खोटो, टिमुर, तेजपात लगाएतका करिब ५४ प्रकारका जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको बार्षिक संकलन, उत्पादन तथा विक्री वितरण गरी करोडौंको आर्थिक कारोवार तथा लाखौंको राजश्व आमदनी समेत हुने गरेको यस जिल्लामा आ.व.२०७५।७६ को अन्त्य सम्ममा भन्डै १११ वटा वन पैदावारमा आधारित उद्योग दर्ता भएको र ३ वटा सुगन्धित तेल प्रशोधन उद्योग समेत सञ्चालनमा रहेको देखिन्छ । हालसम्म जिल्लाको आधाभन्दा बढी वनक्षेत्र समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन पद्धतिमार्फत वनको संरक्षण, सम्बर्धन, व्यवस्थापन र सदुपयोग हुदै आइरहेको छ । कुल ६२५ वटा सामुदायिक वन समूहहरू तथा ५५ कबुलियती वन समूहहरू र १ वटा धार्मिक वन समूह आवद्ध समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन पद्धति अन्तर्गत करिब ५७,००० घरधुरी आवद्ध रहेको पाइन्छ । सरदर बार्षिक २० लाख केजी खोटो र २ लाख केजी अन्य जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू संकलन तथा विक्री वितरण भई भण्डै २ लाख श्रमदिन बराबरको रोजगारी सृजना हुने र निजी नम्बरी आवादी क्षेत्रबाट समेत बार्षिक ५० हजार क्यू.फिट भन्दा बढी काठ उत्पादन तथा निकासी हुने गरेको छ । डिभिजन वन कार्यालयको आर्थिक सहयोगमा बार्षिक सरदर १०० हे.मा विभिन्न काष्ठ, गैरकाष्ठ तथा जडिबुटी प्रजातीहरूको बृक्षारोपण समेत हुने गरेको देखिन्छ । यस आ.व.मा वनसम्बन्धि कृयाकलापहरू सञ्चालनबाट भन्डै ३ लाख १८ हजार श्रमदिन बराबरको रोजगारी सृजना भएको तथ्याँकले पुष्टि गरेको छ । कर्मचारी समायोजन लगाएतका विभिन्न

चुनौतीहरूका बाबजुद संघ तथा प्रदेश तर्फका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी यस डिभिजन वन कार्यालयले आ.व. ०७५।७६ मा करिब ९०% वित्तिय प्रगती हासिल गर्न सफल भएको छ ।

उल्लेखित विषयहरूको संक्षिप्त जानकारी गराउने, वनक्षेत्रसंग सम्बन्धित नक्सा तथा तथ्यांकहरूको अध्यावधिक गर्ने र भएगरेका कामहरूको अभिलेख तयार पार्ने उद्देश्यका साथ तयार पारिएको यस पुस्तिकालाई सात भागमा विभाजन गरिएको छ । पहिलो भागमा जिल्लाको संक्षिप्त परिचय, दोस्रो भागमा डिभिजन वन कार्यालयको परिचय, उद्देश्य, कर्मचारी दरवन्दीको अवस्था र संगठनिक स्वरूप उल्लेख गरिएको छ भने तेस्रो भागमा वन व्यवस्थापन पद्धति अनुसार वनको अवस्था प्रस्तुत गरिएको छ । चौथो भागमा यस जिल्लामा विगत ६ वर्ष अवधिको जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार संकलन र रोजगारीको अवस्था विश्लेषण लेख समावेश गरिएको छ । पाँचौं भागमा यस जिल्लाका विगत १३ वर्ष अवधिमा गरिएको वृक्षारोपण सम्बन्धि तथ्यांक समावेश गरिएको छ भने छैटौं भागमा यस आ.व.मा वनसम्बन्धि कृयाकलाप (Forestry Activities) संचालनबाट भएको रोजगारी सृजना सम्बन्धि तथ्यांक समावेश गरिएको छ । पुस्तिकाको अन्तिम तथा सातौं खण्डमा अनुसूचिहरू समावेश गरिएको छ जसमा विभिन्न नक्साहरू सहित यस आर्थिक वर्षको वार्षिक प्रगती प्रतिवेदन सारांश, जिल्लामा हालसम्म हस्तान्तरण गरिएका सामुदायिक तथा कबुलियती वन समूहहरूको Database, यस आ.व.मा नविकरण गरिएका तथा समूह गठन गरी हस्तान्तरण गरिएका सामुदायिक वनहरूको विवरण, काठ/दाउरा/जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार संकलन सम्बन्धि उपलब्ध तथ्यांकहरू समेत समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ । यस पुस्तिकामा प्रस्तुत गरिएका विवरणहरू वन तथा वातावरण संरक्षणसंग सम्बन्ध र जिज्ञासा राख्ने जिल्ला स्थित विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरू, स्थानीय सरकार, वन समूहहरू, विद्यार्थी तथा अनुसन्धानकर्ता, उद्योग लगानीकर्ता तथा अन्य सबै सरोकारवाला निकायहरूलाई समेत उपयोगि हुने आशा गरेको छ ।

यो पुस्तिका तयार पार्न आवश्यक तथ्यांकहरू लगाएतका विवरणहरू उपलब्ध गराउनुहुने तथा पुस्तिका प्रकाशनमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउनुहुने यस डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गतका सम्पूर्ण कर्मचारीहरू धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ । अन्त्यमा, पुस्तकको प्रारूप तयार गरी लेखन कार्य सम्पन्न गर्ने यस कार्यालयका योजना तथा व्यवस्थापन शाखा प्रमुख श्री बाबुराम पोख्रेल (अधिकृतस्तर आठौं) लाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । यसमा भएका त्रुटीहरू औल्याई रचनात्मक सरसल्लाह र सुभाब दिई शासकीय सुधारमा समेत सबैले सहयोग गर्नु हुनेछ भन्ने यहाँहरू समक्ष अपेक्षा राखेको छु । धन्यवाद !

दधिलाल कँडेल

डिभिजनल वन अधिकृत

विषय सूचि

विवरण	पेज नं.
भाग-१ रोल्पा जिल्लाको संक्षिप्त परिचय	१-१७
१.१ जिल्लाको राजनैतिक एवं प्रशासनिक विभाजन	१
१.२ भौगोलिक अवस्थिति	१
१.३ प्रमुख खोला नाला	१
१.३.१ माडी खोला	१
१.३.२ लुंग्री खोला	२
१.४ ताल/तलैया तथा सिमसार क्षेत्र	२
१.५ जलवायु (Climate)	२
१.६ जियोलोजी (Geology)	२
१.६.१ खनिज	२
१.६.२ चट्टान (Rock)	२
१.६.३ माटो	२
१.७ महत्वपूर्ण ऐतिहासिक, धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरू	२
१.७.१ ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थलहरू	२
१.७.२ पर्यटकीय स्थलहरू	३
१.८ व्यापारिक महत्वका स्थानहरू	३
१.९ जनसंख्या	३
१.१० प्रशासनिक ईकाई अनुसारको कुल जनसंख्या	४
१.११ प्रमुख धर्म	५
१.१२ प्रमुख जातजाती	५
१.१३ बोलिने मुख्य भाषाहरू	५
१.१४ मुख्य पेशा	६
१.१५ रोजगार तथा श्रम आपूर्तिको अवस्था	६
१.१६ शैक्षिक स्थिति	७
१.१६.१ रोल्पा जिल्लाको समग्र शैक्षिक अवस्था	७
१.१६.२ विद्यालय विवरण	७
१.१७ स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण	७
१.१८ भू-स्वामित्व	७

विवरण	पेज नं.
१.१९ भू-उपयोगिता	८
१.२० वनको किसिम	९
१.२०.१ प्रजातीगत समिक्षणको आधारमा वनको वर्गिकरण	९
१.२०.१ भौगोलिक अवस्था, हावापानी र उचाईको आधारमा वनको किसिम	९
१.२१ वन पैदावारमा आधारीत उद्योगहरूको विवरण	१०
१.२२ यातायात	१५
१.२३ सञ्चार	१६
१.२३.१ हुलाक सेवा	१६
१.२३.२ टेलिफोन सेवा	१६
१.२३.३ जिल्लाबाट प्रकाशन हुने पत्रिकाहरू	१७
१.२३.४ रेडियो संचार	१७
भाग-२ डिभिजन वन कार्यालय, रोल्पाको चिनारी	१८-३४
२.१ परिचय	१८
२.२ डिभिजन वन कार्यालयको दुरदृष्टि तथा उद्देश्यहरू	१९
२.३ दीर्घकालिन रणनीतिक योजनाहरू	१९
२.४ डिभिजन वन कार्यालयका मुख्य कार्यहरू	१९
२.५ डिभिजन वन कार्यालय, रोल्पाको कार्यक्रम संचालनबाट प्राप्त मुख्य उपलब्धीहरू	२५
२.६ मुख्य मुख्य चुनौति तथा समस्याहरू	२१
२.७ डिभिजन वन कार्यालयमा रहेका भौतिक सामग्रीहरूको विवरण	२१
२.८ वि.सं. २०४२ साल देखि हालसम्म कार्यरत कार्यालय प्रमुखहरूको नामावली	२२
२.९ कर्मचारी दरबन्दी विवरण	२३
२.१० डिभिजन वन कार्यालय रोल्पाको स्विकृत संगठन तालिका	२४
२.११ डिभिजन वन कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण	२५
२.१२ वन संगठन अनुसार सब डिभिजन वन कार्यालयहरूको प्रशासनिक विभाजन	२७
२.१३ स्थानीय तह तथा सब डिभिजन वन कार्यालयहरूको प्रशासनिक विभाजन अनुसार रहेको वनक्षेत्र विवरण	२८
२.१३.१ स्थानीय तह अनुसार वनले ढाकेको क्षेत्रको तथ्यांक विवरण	२८
२.१३.२ सब डिभिजन अनुसार वनले ढाकेको क्षेत्रको विवरण	२८
२.१४ वन क्षेत्रमा कार्यरत गैरसरकारी संघसंस्था तथा निजी क्षेत्र	२९
२.१४.१ पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना	२९
२.१४.२ पहल कार्यक्रम	३२

विवरण	पेज नं.
२.१४.३ गणपति रोजिन एण्ड टर्पेन्टाईन ईण्डष्ट्रिज प्रा.लि	३३
२.१४.४ गंगा रोजिन एण्ड टर्पेन्टाईन ईण्डष्ट्रिज	३३
२.१४.५ माउन्ट रोजिन एण्ड टर्पेन्टाईन ईण्डष्ट्रिज प्रा.लि.	३३
२.१४.६ दिपमाला रोजिन एण्ड टर्पेन्टाईन ईण्डष्ट्रिज प्रा.लि.	३४
२.१४.७ मनकामना रोजिन एण्ड केमिकल्स उद्योग प्रा.लि.	३४
२.१४.८ देउती रोजिन एण्ड टर्पेन्टाईन उद्योग प्रा.लि.	३४
भाग-३ व्यवस्थापनको आधारमा वनको अवस्था	३५-३८
३.१ राष्ट्रिय वन	३५
३.१.१ सामुदायद्वारा व्यवस्थित वन	३५
३.१.१.१ सामुदायिक वन	३६
३.१.१.२ कबुलियति वन	३७
३.१.१.३ धार्मिक वन	३८
३.१.२ सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	३८
३.२ निजी वन	३८
भाग-४ रोल्पा जिल्लामा जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार संकलन र रोजगारीको अवस्था	३९-४५
भाग-५ रोल्पा जिल्लामा भएका वृक्षारोपणहरूको संक्षिप्त जानकारी	४६
५.१ परिचय	४६
५.२ रोल्पा जिल्लामा वृक्षारोपण	४६
भाग-६ रोल्पा जिल्लामा वनसम्बन्धि कार्यक्रम सञ्चालनबाट रोजगारी सृजनाको अवस्था	५२-५३
अनुसूचीहरू	५४-१३१
अनुसूचि १ : आ.व. २०७५।७६ मा संचालित वार्षिक कार्यक्रमहरूको प्रगति विवरण सारांश	५४
अनुसूचि २ : आ.व. २०७५।७६ मा संचालित संघिय सरकारद्वारा हस्तान्तरित पर्यटनतर्फको वार्षिक कार्यक्रमहरूको प्रगति विवरण सारांश	५४
अनुसूचि ३ : आ.व. २०७५।७६ मा संचालित संघिय सरकारद्वारा हस्तान्तरित सशर्त वार्षिक कार्यक्रमहरूको प्रगति विवरण सारांश	५५
अनुसूचि ४ : आ.व. २०७५।७६ मा संचालित प्रदेश सरकार, उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, प्रदेश नं. ५ द्वारा हस्तान्तरित वार्षिक कार्यक्रमहरूको प्रगति विवरण सारांश	६३
अनुसूचि ५ : रोल्पा जिल्लामा हस्तान्तरण भएका कबुलियती वन उपभोक्ता समूहहरूको तथ्यांक विवरण	६७
अनुसूचि ६ सव-डिभिजन वन कार्यालय अनुसार हस्तान्तरण गरिएका कबुलियती वन समूहहरूको विवरण	६९
अनुसूचि ७ : आ.व. २०७५।७६ मा नविकरण गरिएका कबुलियती वन समूहको कार्ययोजना विवरण	७२
अनुसूचि ८: स्थानीय तह अनुसारको सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको विवरण	७३

विवरण	पेज नं.
अनुसूचि ९: सब-डिभिजन अनुसार हस्तान्तरण भएका सामुदायिक वनहरूको विवरण	९०
अनुसूचि १०: आ.व. ०७५/०७६ मा नविकरण गरिएका सामुदायिक वनहरूको विवरण	१०७
अनुसूचि ११ : आ.व. २०७५।७६ मा नयाँ गठत भई हस्तान्तरण गरिएका सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको विवरण	१११
अनुसूचि १२ : आ.व. २०७०।७१ देखि आ.व.२०७५।७६ सम्म निजी नम्बरी आवादीबाट उत्पादित काठ दाउराको परिमाण तथा राजश्व विवरण	१११
अनुसूचि १३ : आ.व. २०७०।७१ देखि आ.व. २०७५।७६ सम्ममा राष्ट्रिय वनबाट संकलित जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार, राजश्व तथा रोजगारी विवरण	११२
अनुसूचि १४ : आ.व. २०७२।७३ देखि आ.व. २०७५।७६ सम्ममा निजी वनबाट संकलित जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार र रोजगारी विवरण	११४
अनुसूचि १५ : आ.व. २०७५।७६ मा डिभिजन वन कार्यालय, रोल्पाबाट संकलित राजश्व आम्दानी विवरण	११५
अनुसूचि १६ : आ.व. ०७०/०७१ देखि ०७५/०७६ सम्म संकलित फोटो तथा आम्दानी विवरण	११६
अनुसूचि १७ : रोल्पा जिल्लाको वनक्षेत्रको अतिक्रमण सम्बन्धि विवरण	११८
अनुसूचि १८ : जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयका कार्यालय प्रमुखहरूको नाम र सम्पर्क नं.	११८
अनुसूचि १९ : नक्साहरू	११२-१३१
१. रोल्पा जिल्लाका प्रशासनिक विभाजन	१२२
२. रोल्पा जिल्लाको स्थानीय तह तथा सब डिभिजन वन कार्यालय अनुसारको विभाजन	१२३
३. डिभिजन वन कार्यालय रोल्पा अन्तर्गतका सब डिभिजन वन कार्यालयहरू	१२४
४. रोल्पा जिल्ला : हावापानीको आधारमा प्रादेशिक विभाजन	१२५
५. रोल्पा जिल्ला : वनले ढाकेको क्षेत्र देखाइएको नक्सा	१२६
६. रोल्पा जिल्ला : उचाईको आधारमा भू-वनौट वर्गिकरण	१२७
७. रोल्पा जिल्ला : भिरालोपना अनुसारको नक्सा	१२८
८. रोल्पा जिल्ला : मोहडाको आधारमा भू-वनौट वर्गिकरण	१२९
९. रोल्पा जिल्लाका प्रमुख नदालालाहरू देखाइएको नक्सा	१३०
१०. पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना कार्यक्षेत्र, रोल्पा	१३१

भाग-१

रोल्पा जिल्लाको संक्षिप्त परिचय

१.१ जिल्लाको राजनैतिक एवं प्रशासनिक विभाजन :

प्रदेश नं	: ५
जिल्ला	: रोल्पा
जिल्ला सदरमुकाम	: लिवाङ
निर्वाचन क्षेत्र	: २ वटा
स्थानीय तह संख्या	: १० वटा
गाउँपालिका	: ९ वटा
नगरपालिका	: १ वटा

१.२ भौगोलिक अवस्थिति :

जिल्लाको कूल क्षेत्रफल : १,८८,४६९ हेक्टर

उचाई (समुन्द्र सतहबाट) : ७०१ मि. देखि ३६३९ मि. सम्म

Geographical Projection System (WGS, १९८४) अनुसार यस जिल्लाको भौगोलिक अवस्थिति तपसिल बमोजिम रहेको छ : पूर्वि देशान्तर ८२°२१' ०१" देखि ८२°५७' २४"सम्म ।

उत्तरी अक्षांश २८°०५' ३४" देखि २८°३३' ३०" सम्म ।

सिमाना :

पूर्व	: बाग्लुङ र प्युठान जिल्ला
पश्चिम	: सल्यान जिल्ला
उत्तर	: रुकुम पूर्व तथा रुकुम पश्चिम जिल्ला
दक्षिण	: दाङ्ग जिल्ला

१.३ प्रमुख खोला नाला :

यस जिल्लामा बग्ने प्रमुख नदीलानाहरु निम्न अनुसार रहेका छन् ।

१.३.१ माडी खोला :

यो खोला यस जिल्लाको करिव बीच भागबाट जंकोट, कोटगाउँ, लिवाङ, करेटी, जेदवाङ र घोडागाउँ हुदै करिव ३० कि.मी. बगेर खुंग्रीको चतुर्भुज दोभानमा लुंग्री खोलासँग मिसिन्छ र माडी खोलाको रुपमा प्युठान जिल्ला प्रवेश गरी राप्ती नदीमा मिल्दछ । यसका सहायक खोलाहरु स्यानीगाड खोला, चिउरागाड खोला, धाङ्सी खोला र सिवाङ खोला हुन् ।

१.३.२ लुंग्री खोला :

यो खोला यस जिल्लाको पूर्वी भेगवाट जैमाकसला हार्जड, गुम्चाल, वडाचौर र मिभिड हुदै वगेर खुंग्रीको चतुर्भुज दोभानमा गएर माडी खोलासँग मिसिन्छ । यसका सहायक खोलाहरु उवा खोला, गाम खोला, बोज्याड खोला, फगाम खोला र जुतुड खोला हुन् ।

विवाड दह (गाम), जाँगा दह (कोटगाउ), पारिवाड दह (घर्तिगाउं), सुनौलो बागेताल (ओत), चिचिरे दह (सिर्प), जलजला सिमसार क्षेत्र, पारिड मारिड बजु बराह दह (कुरेली), चाक्ले पातल सिमसार क्षेत्र (रोल्पा १) आदि ।

१.५ जलवायु (Climate) :

भौगोलिक बनौटको विविधता अनुसार यस जिल्लाको जलवायुमा पनि भिन्नता पाईन्छ । यस जिल्लामा उपोष्ण (Sub-tropical), शितोष्ण (Temperate) र समशितोष्ण (Sub-Alpine) किसिमको हावापानी पाईन्छ ।

- तापक्रम :- ३.६ डिग्री सेल्सियस - ३१.२० डिग्री सेल्सियस सम्म रहेको छ ।
- वर्षा :- औषत अधिकतम १८३६ मि.मि. र न्युनतम १३८८ मि.मि. रहेको पाईन्छ ।

१.६ जियोलोजी (Geology) :

१.६.१ खनिज :

भू-गर्भ बनावट अनुसार यस जिल्लामा फलामखानी- जेलवाड र पाछावाड, तामाखानी- धवाड, तालावाड, जंकोट र हार्जड, सुनखानी- गाम खोला र फगाम खोला, कोईला खानी- मसिना, डुब्रिड, भेनाम, दुविडांडा र खुमेल, चुनखानी- धवाड, सिसाखानी- करेटी, स्लेटखानी- लिवाड, धवाड, सिर्प, खुमेल र वडाचौर आदि ठाउँहरुमा पाइन्छन् तथापी यिनीहरुको गहन अध्ययन अनुसन्धान हुन वाँकी नै छ ।

(श्रोत: जिल्ला विकास योजना, रोल्पा २०६५/२०६६)

१.६.२ चट्टान (Rock) :

भू-गर्भ बनावट अनुसार यस जिल्लामा मुख्यरूपले Sandstone, Limestone/Shale तथा Slate, Calcareous rock, metamorphic rock, sedimentary rock जस्ता चट्टानहरु पाइन्छन् ।

१.६.३ माटो :

यस जिल्ला मध्य तथा उच्च पहाडी जिल्ला भएको कारणले गर्दा यहाँ समथल भू-भाग ज्यादै कम र भिरालो भू-भाग बढी पाईन्छ । समथल क्षेत्रमा माटोको गहिराई बढी र भिरालो क्षेत्रमा माटोको गहिराई कम पाइन्छ । यस जिल्लामा मुख्यरूपमा चिम्ट्याईलो, दोमट, बलौटे दोमट, बलौटे र कंकडयुक्त माटो पाईन्छ ।

१.७ महत्वपूर्ण ऐतिहासिक, धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु :

१.७.१ ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थलहरु :

- क) शिव पञ्चायन मन्दिर र त्रीपुरेश्वरी भगवतीको मन्दिर, खुंग्री
- ख) शिव गुफा, जुँगार
- ग) शिद्ध गुफा, जिनावाड
- घ) स्वर्गद्वारी प्रभुको जन्मस्थल, रुन्टी

- ड) स्वर्गद्वारी प्रभुले तपस्या गरेको ठाउँ, गढिलोक (सखी), होलेरी
 च) बराहथान, वडाचौर
 छ) भदौरे मन्दिर, भगवती मन्दिर र शिव मन्दिर, लिवाङ
 ज) बराह देवस्थल, तालाबाङ
 झ) चिन्नेथान, दुबिडांङा
 ञ) चपिघाट, बुढागाउँ
 ट) नवाङधुरी देवस्थल, इरिबाङ
 ठ) ऋषेश्वर, जंकोट

१.७.२ पर्यटकीय स्थलहरू :

- क) जलजला क्षेत्र, थवाङ २
 ख) राँकमाधुरी चुचुरो, राँक
 ग) सुनछहारी भरना, स्युरी
 घ) होलेरी क्षेत्र (स्वर्गद्वारीको प्रवेशद्वार), दुबिडांङा
 ड) खुंग्रीकोट, खुंग्री
 च) गजुलकोट, गजुल
 छ) थुनिकोट, इरिवाङ
 ज) नुवाकोट, खुमेल
 झ) नगर वन उद्यान तथा ढुंगे बगैँचा, रोल्पा न.पा. १, सातदोवाटो
 ञ) जनयुद्ध स्मृति राष्ट्रिय संग्रहालय, त्रिवेणी ७, तिला
 ट) थवाङ युद्ध स्मारक तथा संग्रहालय, थवाङ १
 ठ) गुरिल्ला पदमार्ग, सुनछहारी ७, जेल्वाङ
 ड) दाङखड जम्पुजा यासा ट्रेक, थवाङ ४
 ढ) सखी भिउटावर तथा पर्यापर्यटन क्षेत्र, रुन्टीगढी ९
 ण) साभाखोला घाँटी भरना, थवाङ ४, उवा

१.८ व्यापारिक महत्वका स्थानहरू :

सुलिचौर, लिवाङ, घर्तिगाउ, होलेरी, चौखे, दहवन, नेर्पा बजार, पोबाङ, फुलिवन, थवाङ, खरिबोट, मिरुल टुटु, बागमारा, ओबाङ, सिस्ने, दुइखोली, त्रिवेणी, तिला, दारबोट, माडिचौर, सुर्पाल, लाल्टीबाङ, खुंग्री, कोछाप आदि ।

१.९ जनसंख्या :

बि.सं. २०६८ सालको जनगणना अनुसार यस जिल्लाको जनसंख्याको विवरण निम्न अनुसार रहेको छ :

क्र.सं.	विवरण	इकाई	संख्या
१.	महिलाको जनसंख्या	जना	१२१४०६
२	पुरुषको जनसंख्या		१०३१००

३.	जम्मा जनसंख्या	॥	२२४५०६
४.	लैंगिक अनुपात	प्रति १०० महिलामा पुरुषको संख्या	८४.९२
५.	परिवार संख्या	संख्या	४३७५७
	घरमुली पुरुष	संख्या	२९२८४
	घरमुली महिला	संख्या	१४४७३
६.	औषत परिवारको आकार	जना	५.१३
७.	वर्षिक जनसंख्या बृद्धि	प्रतिशत	०.६७
८.	जनघनत्व	जना/प्रति वर्ग कि.मी.	११९
९.	बिदेशमा बस्ने जम्मा जनसंख्या	जना	२३५९७
	पुरुष	जना	२१४८५
	महिला	जना	२११२
१०.	अपाङ्गता भएको जनसंख्या	जना	७४५८
११.	५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका जम्मा साक्षर जनसंख्या	प्रतिशत	६०.००
	महिला साक्षरता	प्रतिशत	५०.४८
	पुरुष साक्षरता	प्रतिशत	७१.५५

१.१० प्रशासनिक ईकाई अनुसारको कुल जनसंख्या

क्र.सं.	प्रशासनिक ईकाई	कुल जनसंख्या
१	रोल्पा नगरपालिका	३२७५९
२	त्रिवेणी गाउँपालिका	२२९५७
३	परिवर्तन गाउँपालिका	२०७७८
४	माडी गाउँपालिका	१७९८६
५	रुन्टिगढी गाउँपालिका	२७९२९
६	लुंग्री गाउँपालिका	२३६३१
७	गंगादेव गाउँपालिका	२०००९
८	सुनछहरी गाउँपालिका	१६०३४
९	सुनिलस्मृती गाउँपालिका	२८२१३
१०	थवाङ गाउँपालिका	१०८८१

श्रोत : संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय

१.११ प्रमुख धर्म :

क्र.सं.	धर्म	आबद्ध जनसंख्या	प्रतिसत
१	हिन्दु	१९१२१६	८५.१७
२	बौद्ध	२६३४८	११.७३६
३	इस्लाम	२१६	०.०९६
४	किराँत	४	०.००२
५	क्रिश्चियन	३८७१	१.७२४
६	प्रकृति	१४९०	०.६६
७	अन्य	१३६१	०.६०६
	जम्मा	२२४५०६	१००.००

स्रोत :- राष्ट्रिय जनगणना, २०६८

१.१२ प्रमुख जातजाती :

क्र.सं.	प्रमुख जातजाती	जनसंख्या	जातजातीको प्रतिसत	कैफियत
१	मगर	९७०११	४३.२१	
२	क्षेत्री	७५८८६	३३.८०	
३	कामी	२७४८९	१२.२४	
४	दमाई/ढोली	८०१४	३.५७	
५	सन्यासी	५०७४	२.२६	
६	ब्राम्हण	२६३५	१.१७	
७	ठकुरी	२१७८	०.९७	
८	अन्य	६२१९	२.७७	
	जम्मा	२२४५०६	१००.००	

स्रोत:- राष्ट्रिय जनगणना, २०६८

१.१३ बोलिने मुख्य भाषाहरु :

क्र.सं.	भाषा	प्रतिसत	कैफियत
१	नेपाली	८१.५५	
२	मगर	१८.१७	
३	अन्य	०.२८	

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना, २०६८

१.१६ शैक्षिक स्थिति :

१.१६.१ रोल्पा जिल्लाको समग्र शैक्षिक अवस्था

क) कुल जनसंख्या : २,२४,५०६ (म. १,२१,४०६ र पु. १,०३,१००)

ख) कुल साक्षरता प्रतिशत : ९७.२४ प्रतिशत

ग) स्रोतकेन्द्र संख्या : १६

घ) निरीक्षण क्षेत्र : ४

ङ) विद्यालय संख्या : ४३७ (सामुदायिक : ४०७ र संस्थागत : ३०)

च) क्याम्पस : २

छ) प्राविधिक विद्यालय : ३

ज) सामुदायिक अध्ययन केन्द्र : ४५

झ) बाल विकास केन्द्र : ३५२ (विद्यालयमा आधारीत : ३३३ र समुदायमा आधारीत : १९)

स्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रोल्पा

१.१६.२ विद्यालय विवरण :

सामुदायिक विद्यालय				संस्थागत विद्यालय				क्याम्पस	कुल जम्मा विद्यालय
प्रा.वि.	आधारभूत	मा.वि.	जम्मा	प्रा.वि.	आधारभूत	मा.वि.	जम्मा		
२५३	८२	७२	४०७	२१	४	५	३०	४३९	

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रोल्पा

१.१७ स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण :

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	संख्या	सेवा उपलब्ध हुने स्थान
१	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	१	लिबाङ (रेडघा)
२	जिल्ला अस्पताल	१	लिबाङ (रेडघा)
३	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	२	होलेरी र सुलिचौर
४	स्वास्थ्य चौकी	४९	लिवाङ, गजुल, हार्जड, पोवाङ, घोडागाउँ, थवाङ, केवरी जिनाबाङ, नेर्पा, धवाङ, हवामा, कोटगाउँ, कोर्चाबाङ, करेटी, राङसी, घर्तिगाउँ, कुरेली, गुम्वाल, सिर्प, अरेस, मसिना, पाङ, नुवागाउँ, गैरिगाउँ, ईरिबाङ, दुबिडाडा, गाम, जंकोट, पाखापानी, उवा, सिउरी, डुब्रिङ, राङकोट, मिर्लु, रांक, भेनाम, बडाचौर, तालाबाङ, खुंग्री, जेदबाङ, बुढागाउँ, ओत, भाबाङ, भगाम, सेरम, खुमेल, तेबाङ, पाछाबाङ, जौलीपोखरी
५	आयुर्वेद औषधालय	३	लिबाङ, मिभिङ र घर्तिगाउँ

श्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय रोल्पा

१.१८ भू-स्वामित्व : २० रोपनी भन्दा बढी (१०%)

१० देखि २० रोपनी (२४%)

५ देखि १० रोपनी (५०%)

५ रोपनी भन्दा कम (१६%)

१.१५ भू-उपयोगिता :

डिभिजन वन कार्यालय, रोल्पाको नयाँ अभिलेख अनुसार यस जिल्लाको कुल क्षेत्रफल १,८८,४६९ हेक्टर छ । वन अनुसन्धान तथा सर्भेक्षण विभाग (DFRS), २०१५ अनुसार जिल्लामा जम्मा वनले ढाकेको क्षेत्र ९९,५७५ हे. (५२.८३ %) रहेको छ ।

तालिका : जिल्लाको भू-उपयोगिता

क्र.सं.	भू-उपयोग	क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिसत	कैफियत
१	वन क्षेत्र	९४,४३३	५०.११	
२	अन्य काष्ठ क्षेत्र	७३२	०.३९	
३	बुट्यान क्षेत्र	४,४११	२.३४	
	जम्मा वनले ढाकेको क्षेत्र	९९,५७५	५२.८३	
४	वन बाहेकको अन्य क्षेत्र	८८,८९३	४७.१७	
	कुल जम्मा	१,८८,४६९	१००.००	

जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको ६४% भूभाग मध्य पहाडी भेगमा पर्दछ भने ३६% भूभाग उच्च पहाडी भेगमा फैलिएको पाइन्छ । कुल वन क्षेत्रको ७१.५% मध्य पहाडी भेगमा तथा २८.५% उच्च पहाडी भेगमा पर्दछ ।

LRMP, १९७८/७९ तथा DFRS, २०१५ को तथ्याँकलाई तुलनात्मक रूपमा अध्ययन गर्दा रोल्पा जिल्लामा रहेको वनक्षेत्र तपसिल बमोजिम बढेको पाइन्छ ।

तालिका : वनक्षेत्रको तुलनात्मक तथ्याँक

क्र. सं.	भू-उपयोगिता	LRMP, १९७८/७९	DFRS, २०१५	कैफियत
		प्रतिसत	प्रतिसत	
१	कृषि क्षेत्र	१९.६१	प्राप्त नभएको	DFRS, २०१५ अनुसार रोल्पा जिल्लाको Non Forest Area ४७.१७% रहेको ।
२	वन क्षेत्र	५०.२८	५२.८३	
३	चरण क्षेत्र	१७.४७	प्राप्त नभएको	
४	अनुत्पादक क्षेत्र	१२.३७	प्राप्त नभएको	
५	अन्य भू-उपयोग	०.२७	प्राप्त नभएको	
	कुल प्रतिसत	१००		

वनले ढाकेको क्षेत्र (Forest cover Map) अनुसूचि १९ मा राखिएको छ ।

१.२० वनको किसिम :

मध्य तथा उच्च पहाडी भेगमा अवस्थित यस जिल्लामा धरातलिय स्वरुप तथा आवापानीमा समेत विषमता रहेको पाइन्छ जसले गर्दा यो जिल्ला जैविक विविधता (Biodiversity) मा धनी मानिन्छ । समग्रमा यस जिल्लामा सल्ला प्रजातीको बाहुल्यता रहेको छ । यस जिल्लाको दक्षिणी भेगमा उष्ण तथा उपोष्ण प्रदेशिय वन जंगल रहेको छ भने उत्तरतर्फका खोँच, वेंसी, जस्ता होचा क्षेत्रहरूमा उपोष्ण र उच्च पहाडी क्षेत्र अर्थात महाभारत श्रृंखलामा शितोष्ण प्रकारको वनजंगल पाइन्छ । यस जिल्लामा पाइने मुख्य प्रजातीहरूमा खोटे सल्ला, पहाडी साल, खयर साज, चिलाउने, अंगेरी, बाँभ्र, कटुस, लाली गुराँस, काफल, उत्तिस, चिउरी, पैयु, कोइरालो, टुनी, ओखर, लाकुरी, मेल, कालिकाठ, सैपाल, सिमल, देवदार आदि रहेका छन् । यस जिल्लाका ९५% भन्दा बढी वन प्राकृतिक वनको रूपमा रहेको छ भने बृक्षारोपण वनक्षेत्र ५% भन्दा कम रहेको पाइन्छ ।

१.२०.१ प्रजातीगत समिश्रणको आधारमा वनको वर्गिकरण :

LRMP, १९७८/७९ अनुसार यस जिल्लामा पाइने वनलाई प्रजातिगत समिश्रणको आधारमा तपसिल बमोजिम वर्गिकरण गरिएको छ :

तालिका ३ : प्रजातीगत समिश्रणको आधारमा वनको वर्गिकरण

क्र.सं.	वनको किसिम	कुल वन क्षेत्रको ओगटेको क्षेत्रफल %
१	कोणधारी /सल्ला जाति (Conifer/Pine Forest)	४६.७४
२	मिश्रित जाती (Mixed Forest)	२२.९३
३	चौडापाते /कडा काठ जाति (Broadleaved/Hardwood Forest)	२०.८८
४	भाडी बुट्यान (Bush and Shrub)	१०.२५
	कुल जम्मा	१००

स्रोत : LRMP, १९७८/७९

१.२०.१ भौगालिक अवस्था, हावापानी र उचाईको आधारमा वनको किसिम :

भौगालिक अवस्था, हावापानी र उचाईको आधारमा यस जिल्लामा पाइने वनलाई तपसिल बमोजिम ४ प्रकारमा विभाजन गरिएको छ :

क) **उष्ण प्रदेशिय वन (Tropical Forest)** : यस जिल्लाको १००० मी सम्मको दक्षिणी भेगमा उष्ण प्रदेशिय वन पाइन्छ । खुंग्री, घोडागाउँ, जौलिपोखरी, मसिना, दुविडाँडा, डुब्रिड, भेनम, अरेस, तेवाड, सिर्प आदि ठाउँहरूको केही भाग यस क्षेत्रमा पर्दछन् । यहा पाइने रुख प्रजातीहरूमा साल, अस्ना, साँदन, धँगेरो, जामुन, खयर, चिउरी, विमल, कुटमिरो, आदि पर्दछन् भने जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारहरूमा बोभो, बेल, निम, अमला, मजिठो, हरी, बरी, राजबृक्ष आदि रहेका छन् ।

ख) **उपोष्ण प्रदेशिय वन (Sub-Tropical Forest)** : यस जिल्लाको मध्य भाग (उचाई : १००० मी देखि २००० मी सम्म) यस क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछ । यस क्षेत्रमा पाइने रुख प्रजातीहरूमा खोटे सल्ला, चिलाउने, कटुस, पैयु, बैस, टुनी, चाँप, उत्तिस, ओखर, बाँभ्र, गुराँस, लाँकुरी, विमल, कुटमिरो आदि पर्दछन् । जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू तर्फ टिमुर, पाखनवेद, कुरीलो, चिराइतो, भ्याउ, लोठसल्ला, काफल, रिठा, सुगन्धवाल, तेजपात, अल्लो, लोक्ता बोभो, खोटो, मालागिरी, निगालो, निम, तितेपाती, बज्रदन्ती, गर्जो, नागबेली आदि प्रजातीहरू मुख्य रूपमा पाइन्छन् । रोल्या जिल्लाको जुँगार, बुठागाउँ, नुवागाउँ, गैरीगाउँ, भेनम, सखी, डुब्रिड, लिवाड, खुमेल, मिभिड, सिर्प, बडाचौर आदि ठाउँहरू यस क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन् ।

ग) **शितोष्ण प्रदेशिय वन (Temperate Forest)** : यस जिल्लाको विशेष गरी उत्तरी क्षेत्रमा अवस्थित वन (उचाई

: २००० मी देखि ३१०० मी सम्म) यस क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछ । यस क्षेत्रमा खासगरी खसु, देवदार, फलाँट, गोब्रे सल्लो, ठिग्रे सल्लो, गुराँस आदि प्रजातीहरू पर्दछन् । यहाँ लौठसल्ला, बुकिफुल, पाचऔले, ठूलो ओखती, वन लसून, चिराइतो, विषफेद, निगालो, पदमचाल, सेतकचिनी आदि प्रजातीका जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारहरू पाइन्छन् । यस जिल्लाको पाछावाड, राडकोट, राडसी, इरिवाड, भावाड, कुरेली, मिरुल, जंकोट, ह्वामा, धवाड, जेलवाड, जैमकसला, सिउरी, सेरम, हार्जड, पाड, गाम, उवा, तालावाड, राँक, भेनाम, कोर्चावाड आदि क्षेत्रहरू शितोष्ण प्रदेशिय क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन् ।

घ) **समशितोष्ण प्रदेशिय वन (Sub-Alpine Forest)** : यस क्षेत्र अन्तर्गत ३१०० मी भन्दा माथिको उचाईमा खास गरी भुलेसल्ला, स्पृस, भोजपत्र, गुराँस, सुनपाती, चिमल, धुपी, तालिसपत्र आदि रुख प्रजातीहरू पाइन्छन् । यहाँ पाइने जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारहरूमा पाँचऔले, जटामसी, भ्याउ, पदमचाल, अतिस, वनलसुन आदि पर्दछन् । जिल्लाको गाम, उवा, थवाड, ह्वामा, जैमकसला, सिउरी, सेरम, पाड आदि क्षेत्रहरूको केही भाग तथा जलजला क्षेत्र यस प्रकारको हावापानी पाइने क्षेत्रहरू हुन ।

हावापानिको आधारमा भौगोलिक वर्गिकरण गरिएको नक्शा अनुसूचि १९ मा राखिएको छ ।

१.२१ वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरूको विवरण :

क्र.सं.	उद्योगको नाम, ठेगाना	उद्यमीको नाम र ठेगाना	स्थापना मिति
१	कर्ण फर्निचर उद्योग, गजुल-४, रोल्पा	कर्ण ब. सेन, गजुल-४, रोल्पा	२/२१/२०३६
२	काली काष्ठ उद्योग, लिवाड ६, रोल्पा	प्रतिमान पुनमगर, खुमेल २, रोल्पा	११/२८/२०३९
३	घरेलु तुलसी फर्निचर उद्योग, लिवाड-६, रोल्पा	कृष्ण ब. घर्तिमगर, घर्तिगाउ १	६/११/२०४५
४	घरेलु धन फर्निचर उद्योग, मिभिड-७, रोल्पा	खिम ब. घर्ति क्षेत्री, वडाचौर १	४/१८/२०४६
५	सुनार फर्निचर उद्योग, गजुल ६, रोल्पा	बहादुर सुनार गजुल ६, रोल्पा	८/१०/२०४७
६	सुन्दरसिप फर्निचर उद्योग, लिवाड ६	टेक ब. सुनार लिवाड ८, रोल्पा	९/१८/२०५०
७	जलजला फर्निचर उद्योग, लिवाड ६	खिम ब. महारा लिवाड ६	२/४/२०५२
८	अरनिको फर्निचर उद्योग लिवाड ७	खुम ब. थापा लिवाड ७	९/२५/२०५२
९	शिव फर्निचर उद्योग, ह्वामा ४	शिव ब. के.सी., ह्वामा ४	२/१२/२०५४
१०	गंगा फर्निचर उद्योग, गजुल ४	दिल ब. महारा गजुल ३, रोल्पा	२/१२/२०५४
११	तुला फर्निचर उद्योग, ह्वामा ४	तुल ब. डाँगी ह्वामा ४, रोल्पा	२/१२/२०५४
१२	याम फर्निचर उद्योग, लिवाड ६	विर बहादुर वाठा मगर, माडी ५ (साविक भावाड ६), रोल्पा	२/१३/२०५४
१३	शिवशक्ति फर्निचर उद्योग, मिभिड १	ढेन्द्र महारा, मिभिड १	३/२५/२०५७
१४	भगवती फर्निचर उद्योग, मिभिड १	पुस्त ब. कामी, मिभिड १	५/३०/२०५७
१५	इन्द्रेणी फर्निचर उद्योग, लिवाड ६	इन्द्र बहादुर महारा, मिभिड ६, रोल्पा	५/३०/२०५७
१६	प्रकाश फर्निचर उद्योग, लिवाड ६	लाल ब. कुवर, लिवाड ७, रोल्पा	१०/२१/२०६०

क्र.सं.	उद्योगको नाम, ठेगाना	उद्यमीको नाम र ठेगाना	स्थापना मिति
१७	तुल्सी नेपाली कागज उद्योग, कुरेली ६	गौरे रोका, कुरेली ६, रोल्पा	१२/१५/२०६०
१८	गणेश फर्निचर उद्योग, लिवाङ ६	गणेश ठाकुर, रौतहट	४/९/२०६२
१९	गंगा फर्निचर उद्योग, लिवाङ ५	बालाराम डाँगी, लिवाङ ५, रोल्पा	५/६/२०६३
२०	जनसेवा फर्निचर उद्योग, मिभिङ १	बेगम बहादुर विष्ट, मिभिङ ८, रोल्पा	५/६/२०६४
२१	प्रज्योती फर्निचर उद्योग, लिवाङ ६	जित ब. महारा, मिभिङ ६, रोल्पा	६/१४/२०६४
२२	रोल्पाली गंगा जमुना अल्लो कपडा उद्योग, थवाङ ५ रोल्पा	धनकुरा बुढा, थवाङ ५, रोल्पा	१०/२४/२०६५
२३	जलजला नेपाली हातेकागज उद्योग, लिवाङ ५	सत ब. पुनमगर, मिरुल २, रोल्पा	११/११/२०६५
२४	शिवगुफा अल्लो कपडा उद्योग, जुँगार २ रोल्पा	तुला कु. घर्ति, जुँगार २, रोल्पा	११/१९/२०६५
२५	सामुदायिक मसला उद्योग, नुवागाउ २ रोल्पा	रुद्रमणि घर्तिमगर, नुवागाउ २, रोल्पा	१/१७/२०६६
२६	डलफिन फर्निचर उद्योग, मिभिङ १	जित ब. बिष्ट, फगाम १, रोल्पा	१/२३/२०६६
२७	शंकर फर्निचर उद्योग, लिवाङ ५	देबेन्द्र गिरी, ह्वामा १, रोल्पा	१/२८/२०६६
२८	रोल्पा फुलवारी नेपाली हातेकागज उद्योग, मिरुल १, रोल्पा	जमान सिंह बुढा मिरुल ४ र जित बुढा मिरुल २, रोल्पा	२/१/२०६६
२९	सैवाङ काष्ठ उद्योग, दुबिडांडा १ रोल्पा	मोहनलाल सेजुवाल र जोक ब. रोका, दुबिडांडा १ रोल्पा	२/२०/२०६६
३०	श्रीराम फर्निचर उद्योग, लिवाङ ६, रोल्पा	राजाबुमार ठाकुर, वेलवाजडी २, सर्लाही	२/२५/२०६६
३१	बिश्वकर्मा फर्निचर उद्योग, मिभिङ १	रेके कामी वडाचौर ३, रोल्पा	३/२५/२०६६
३२	रोल्पा सामुदायिक अल्लोधागो तथा कपडा उद्योग, लिवाङ ६, रोल्पा	तुल ब. घर्ति समेत १० जना जंकोट १	५/१६/२०६६
३३	सूर्य फर्निचर उद्योग, खुंग्री २, रोल्पा	देब ब. घर्ति क्षेत्री, वडाचौर ३, रोल्पा	९/१४/२०६६
३४	पातल कटेरी काष्ठ फर्निचर उद्योग, दुबिडांडा ४ रोल्पा	नन्दलाल खत्री, सुकला कामी, मुक्तिराम आचार्य दुबिडांडा ४	९/१४/२०६६
३५	न्यू इन्द्रेणी आधुनिक फर्निचर उद्योग, लिवाङ ५, रोल्पा	यामु महारा, मिभिङ ६, रोल्पा	११/१३/२०६६

क्र.सं.	उद्योगको नाम, ठेगाना	उद्यमीको नाम र ठेगाना	स्थापना मिति
३६	जनसाहरा जडिबुटी प्रशोधन उद्योग, खुमेल ४ रोल्पा	लिलाराम सुनार खुमेल ४ र थमन सुनार खुमेल २, रोल्पा	११/२६/२०६६
३७	माता फर्निचर उद्योग, लिवाङ ६	मनि ठाकुर, बरमपुरी ७, रौतहट	२/५/२०६७
३८	लिवन अल्लो प्रशोधन तथा कपडा उद्योग, हवामा ८ रोल्पा	कृष्णी घर्ति हवामा ९ र गिता बाठामगर हवामा ८, रोल्पा	२/१६/२०६७
३९	हिमालय फर्निचर उद्योग, डुब्रिङ १ रोल्पा	सार्कु बुढा, पाखापानी ५, रोल्पा	२/१७/२०६७
४०	नारायण फर्निचर उद्योग, लिवाङ ४	हर्क ब. डाँगी, जंकोट ९, रोल्पा	३/२२/२०६७
४१	कालिका फर्निचर उद्योग, लिवाङ ४	दिल ब. दमाई, लिवाङ ४	५/२/२०६७
४२	आर. पि. मसला उद्योग, मिफिङ ७	तिर्ख ब. बुढाथोकी, जैमाकसला ६	८/१०/२०६७
४३	परिवर्तन अल्लो धागो तथा कपडा उद्योग, इरिवाङ ८ रोल्पा	लक्ष्मी डाँगी समेत ५ जना इरिवाङ ८, रोल्पा	१/१९/२०६८
४४	हिमालयन फर्निचर उद्योग, लिवाङ ४	जयलाल खड्का, रांसी ४, रोल्पा	४/२५/२०६८
४५	दिपज्योति फर्निचर उद्योग, लिवाङ ५	हरि ब. रानामगर, हवामा १	६/२९/२०६८
४६	बागेश्वरी फर्निचर उद्योग, लिवाङ ६	रेग ब. महारा मिफिङ ८	७/२७/२०६८
४७	लालीगुराँस मसला उद्योग, डुब्रिङ १ रोल्पा	हेम कुमार थापा र खिमा महारा डुब्रिङ १ रोल्पा	१०/११/२०६८
४८	रेउघा सा.व. काष्ठ फर्निचर उद्योग, लिवाङ ४ रोल्पा	तिर्था के.सी. लिवाङ ५ रोल्पा	२/१७/२०६९
४९	जलजला सामुदायिक अल्लो प्रशोधन तथा कपडा उद्योग, मिरुल ४	तेज ब. बुढा, जबरसिंह बि.क. मिरुल ४ रोल्पा	३/१२/२०६९
५०	गंगा फर्निचर उद्योग लिवाङ ६ रोल्पा	राम ब. शाही गजुल ६ रोल्पा	४/२४/२०६९
५१	थारलेक चौपारीडाँडा फर्निचर उद्योग, नुवागाउँ ५	लोक बहादुर बुढा, नुवागाउँ ५, रोल्पा	११/१५/२०६९
५२	शिवशक्ति फर्निचर उद्योग लिवाङ ६	उमा कुमारी आचार्य, लिवाङ ६	१२/१४/२०६९
५३	चन्द्र दिपज्योती काष्ठ फर्निचर उद्योग, रोल्पा न.पा. ४	पार्वती चौधरी, लुंग्री ४, रोल्पा	७/१३/२०७०
५४	उसु मसाला उद्योग मिफिङ ७	सुरेश पुनमगर, खुङ्ग्री ८	३/९/२०७१
५५	फूलवारी अल्लो प्रशोधन उद्योग, मिफिङ १	कुमारी गुरुङ, हार्जङ ७	३/२९/२०७१
५६	गामा कागज उद्योग, गाम ९, रोल्पा	जय प्रकाश बुढामगर, गाम ९	३/३१/२०७१
५७	शर्वोदय काष्ठ फर्निचर उद्योग, खुंग्री २	नन्द गिरी सहित ७ जना, खुंग्री २, रोल्पा	८/१/२०७१

क्र.सं.	उद्योगको नाम, ठेगाना	उद्यमीको नाम र ठेगाना	स्थापना मिति
५८	बराहक्षेत्र सामुदायिक फर्निचर उद्योग, खुंग्री ७	हिरालालरानासहित ७ जना, खुंग्री ७, रोल्पा	८/७/२०७१
५९	स्मृति सामुदायिक काष्ठ फर्निचर उद्योग, माडी २	ललित घर्ति मगर, माडी २, रोल्पा	९/७/२०७१
६०	विज्ञान फर्निचर उद्योग, रोल्पा न.पा. ४	सन्देश थापा, रोल्पा न.पा. ४ (साविक लिवाङ १), रोल्पा	११/४/२०७१
६१	सन्तोष फर्निचर उद्योग, गजुल ७	कर्ण सिङ सुनार, गजुल ७, रोल्पा	११/१४/२०७१
६२	नम्रता फर्निचर उद्योग, लिवाङ ८	खिम बहादुर कँवर, लिवाङ ७, रोल्पा	११/१९/२०७१
६३	हरियाली वन उपभोक्ता उप समूह, माडी २	बन्दना घर्ति मगर सहित ७ जना, माडी २, रोल्पा	१२/३/२०७१
६४	हरियाली महिला फर्निचर काष्ठ उद्योग, माडी २	बन्दना घर्ति मगर सहित ७ जना, माडी २, रोल्पा	१२/३/२०७१
६५	स्टक फर्निचर उद्योग, बुढागाउँ ९	मानविर घर्ति, बुढागाउँ ७, रोल्पा	१२/५/२०७१
६६	करन फर्निचर उद्योग, लिवाङ ७	गंगालाल सुनार, लिवाङ ७, रोल्पा	१/३/२०७२
६७	सरिकोट फर्निचर उद्योग, सिर्प १	घनश्याम वि.क., बडाचौर ३, रोल्पा	३/२/२०७२
६८	दिपेन्द्र फर्निचर उद्योग, रोल्पा न.पा. ४	दिपेन्द्र गापा, गजुल १, रोल्पा	३/३/२०७२
६९	जनक काष्ठ फर्निचर उद्योग, सिर्प ७	टेक बहादुर वि.क., बडाचौर ३, रोल्पा	३/४/२०७२
७०	पुरी फर्निचर उद्योग, लिवाङ १	घनश्याम पुरी, खुमेल २, रोल्पा	४/१९/२०७२
७१	असोक उड अस्मिता काष्ठ फर्निचर उद्योग, तेवाङ ३	विर बहादुर विष्ट, तेवाङ २, रोल्पा	५/२१/२०७२
७२	खुड मिलन फर्निचर उद्योग, लिवाङ २	नौनसिं थापा, लिवाङ २, रोल्पा	६/२४/२०७२
७३	चाहना फर्निचर उद्योग, त्रिवेणी गा.पा. ३	रेखा नेपाली बुढा, गाम ३, रोल्पा	९/२७/२०७२
७४	महन्दु फर्निचर उद्योग, इरिवाङ ८	हकुमान बुढा, इरिवाङ ८, रोल्पा	१०/२०/२०७२
७५	खेती फर्निचर उद्योग, लिवाङ १	गंगा बहादुर रोका, खुमेल ३, रोल्पा	११/१८/२०७२
७६	मीना फर्निचर उद्योग, लिवाङ १	अमृत थापा, खुमेल १, रोल्पा	११/१९/२०७२
७७	कमल फर्निचर उद्योग, घोडागाउँ २	इन्द्र बहादुर खत्री, घोडागाउँ १, रोल्पा	११/२०/२०७२
७८	जनसेवा फर्निचर उद्योग, लिवाङ ९	हिरादेवी गुरुङ, रोल्पा न.पा. ४, रोल्पा	१२/४/२०७२
७९	संगिता फर्निचर उद्योग, मिभिङ २	मुक्त बहादुर बोटे, मिभिङ ७, रोल्पा	३/२८/२०७३
८०	भगवती फर्निचर उद्योग, सिर्प ८	लाल बहादुर विष्ट, बडाचौर १, रोल्पा	४/१३/२०७३
८१	देव फर्निचर उद्योग, गजुल १	दिल बहादुर थापा, गजुल १, रोल्पा	४/१३/२०७३
८२	बुढाथोकी दाजुभाई फर्निचर उद्योग, लिवाङ ९	राम ब. बुढाथोकी, लिवाङ ८, रोल्पा	४/२४/२०७३
८३	आर्यान फर्निचर उद्योग, मिभिङ २	डम्बर सुनार, मिभिङ ७, रोल्पा	७/२५/२०७३

क्र.सं.	उद्योगको नाम, ठेगाना	उद्यमीको नाम र ठेगाना	स्थापना मिति
८४	सुमन फर्निचर उद्योग, लिवाङ ७	हुकुम बहादुर वि.क., लिवाङ ६, रोल्पा	८/२७/२०७३
८५	जय महादेव फर्निचर उद्योग, लिवाङ ८	हेमकला घर्ति, पाली ९, अर्घाखाँची	१०/७/२०७३
८६	सगरमाथा फर्निचर उद्योग, लिवाङ ६	सुन कुमारी डाँगी, जंकोट ९, रोल्पा	१०/१०/२०७३
८७	उर्मिला काष्ठ तथा फर्निचर उद्योग, लिवाङ ६	उर्मिला पुन मगर, फगाम २, रोल्पा	१०/१४/२०७३
८८	पुर्ण फर्निचर उद्योग, मिभिङ २	पुर्ण बहादुर विष्ट, मिभिङ १, रोल्पा	१०/२३/२०७३
८९	मुनलाइट फर्निचर उद्योग, सुनिलस्मृती ३	गोविन्द खत्री, घोडागाउँ ३, रोल्पा	१२/१७/२०७३
९०	हुम्जाली मामा भान्जा फर्निचर उद्योग, सिर्प ३	सुके घर्ति मगर, सिर्प १	१/१९/२०७४
९१	वर्षा फर्निचर उद्योग, लुंग्री ६		१/२६/२०७४
९२	जलजला सः मिल, भनियर तथा फर्निचर उद्योग प्रा.लि, रोल्पा न.पा.७	रिजवाना खातुन समेत ३ जना, रोल्पा न.पा ७, रोल्पा	२/८/२०७४
९३	रमेश फर्निचर उद्योग, रोल्पा न.पा.३	रमेश घर्ति मगर, खुमेल ६, रोल्पा	२/१८/२०७४
९४	जलजला भरना फर्निचर एण्ड सः मिल उद्योग प्रा.लि, रोल्पा न.पा.७	तिलक घर्ति मगर, रोल्पा न.पा.७, रोल्पा	७/१२/२०७४
९५	थुर्पा कैलास सिद्ध ब्राहा सः मिल फर्निचर उद्योग, त्रिवेणी २	खर्क बहादुर घर्ति मगर समेत ३ जना, त्रिवेणी २, रोल्पा	१०/८/२०७४
९६	शिवालय फर्निचर उद्योग, लुंग्री ६	घन बहादुर रोका, गुम्वाल ३, रोल्पा	१०/१८/२०७४
९७	वि. एण्ड जि. फर्निचर उद्योग, रोल्पा न.पा. ६	हर्कराज बुढा, रोल्पा ६, रोल्पा	२/९/२०७५
९८	प्रगती सामुदायिक फर्निचर उद्योग, रुन्टीगढी ६	तिलक बहादुर पुन, डुब्रिङ ३, रोल्पा	४/६/२०७५
९९	नारायण फर्निचर उद्योग, सुनिलस्मृती ४	प्रेम बहादुर क्षेत्री, मिभिङ ९, रोल्पा	४/७/२०७५
१००	मनिष फर्निचर उद्योग, लुंग्री ४	फाराम बहादुर खड्का, लुंग्री ४, रोल्पा	४/२५/२०७५
१०१	सुरेश फर्निचर उद्योग, लुंग्री ४	विर बहादुर विष्ट, लुंग्री ४, रोल्पा	४/२५/२०७५
१०२	प्रगती फर्निचर उद्योग, सुनिलस्मृती ५	वादुरे कामी, सुनिलस्मृती ६, रोल्पा	६/१७/२०७५
१०३	पवित्रा आरा मिल फर्निचर उद्योग, त्रिवेणी ३	टिकाराम पुन मगर, त्रिवेणी ३, रोल्पा	९/२२/२०७५
१०४	दाजुभाई फर्निचर उद्योग, लुंग्री १	खिमलाल बस्नेत, लुंग्री १, रोल्पा	११/१/२०७५
१०५	बराहदेव फर्निचर उद्योग, लुंग्री ४	पुर्वान थापा, लुंग्री ५, रोल्पा	११/२२/२०७५
१०६	अम्मर फर्निचर उद्योग, सुनिलस्मृती ७	कुल विर पुन, सुनिलस्मृती ७, रोल्पा	१२/१२/२०७५
१०७	विकास फर्निचर उद्योग, माडी ४	खिम बहादुर घर्ति, माडी ४, रोल्पा	१२/२६/२०७५
१०८	दामोदर फर्निचर उद्योग, लुंग्री ६	जुठे विष्ट, लुंग्री ६, रोल्पा	२/१२/२०७६
१०९	मनकामना उडफिनिसिङफर्निचर उद्योग, लुंग्री ४	तारा बहादुर खड्का, लुंग्री ४, रोल्पा	२/२०/२०७६

क्र. सं.	सडकको नाम	सडकको कुल लम्वाई (कि.मी.)	ट्रयाक ओपन भई सकेको लम्वाई (कि.मी.)	सवारी साधन
१०.	फगाम दहचौर-बडाचौर-गुम्चाल-हार्जड-सिउरी-गाम सडक	४०	४०	बस/जिप
११.	मिभिड-खुमेल-गजुल-धवाड-लिबाड सडक	३०	३०	बस/जिप

श्रोत:- जिल्ला समन्वय समिति, रोल्पा

१.२३ सञ्चार :

हुलाक अड्डाको स्थापनासँगै यस जिल्लामा संचार सेवाको शुरुवात भएको पाईन्छ । त्यस्तै विकासको क्रममा आकाशवाणी (आ.वा.) सेटको स्थापनासँगै विद्युतीय तरङ्गमा आधारित संचार सेवाको शुरुवात भएको त्यस पछि टेलिफोन, मोबाईल फोन सेवा, ईमेल, ईन्टरनेट सेवा र CDMA, स्काई फोन सेवा शुरुवात भएको छ । वि.सं. २०६४ सालमा निजी क्षेत्रबाट स्थापना भई हाल ७ वटा एफ.एम. रेडियो संचालन हुँदै आईरहेका छन् । यस जिल्लामा भएका संचार सेवाहरूको विवरण निम्नानुसार छ ।

१.२३.१ हुलाक सेवा :

क्र.सं.	कार्यालय	संख्या	स्थान
१	जिल्ला हुलाक कार्यालय	१	लिबाड
२	इलाका हुलाक कार्यालय	९	भेनाम, तालाबाड, खुँग्री, घर्तिगाउ, सिर्प, सुलिचौर, थवाड, दहवन, नेर्पा
३	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय टेलिसेन्टर सेवा सुरु	४१	जौलिपोखरी, कोछाप, खुमेल, गजुल, फगाम, जैमाकसला, जेलबाड, तेवाड, अरेस, धवाड, हवामा, मिरुल, कुरेली, रांसी, भाबाड, जंकोट, निम्री, कोटगाउ, गैरिगाउ, मसिना, दुबिडांडा, डुब्रिड, बुढागाउ, नुवागाउ, सेरम, उवा, स्युरी, गाम, जिनाबाड, पाखापानी, ओत, करेटी, रांकोट, पाछाबाड, घोडागाउ, राँक, केवरी, पाड, बडाचौर, गुम्चाल, हार्जड ।
४	धनादेश	६	जिल्ला हुलाक कार्यालय, लिबाड, घर्तिगाउ, सिर्प, थवाड, दहवन र भेनाम ।

स्रोत:- जिल्ला हुलाक कार्यालय, रोल्पा

१.२३.२ टेलिफोन सेवा :

टेलिफोन सेवा पुगेका स्थानीय तहहरू	१०
साधारण लाईन (PSTN) वितरण	४२१ (लिबाड ३४१) (सुलिचौर ८०)
हाल घर्तिगाउ र होलेरीमा समेत साधारण लाईन सेवा विस्तार भएको	
मोबाईल (GSM Prepaid) ग्राहक संख्या	१८०००
मोबाईल (GSM Postpaid) ग्राहक संख्या	१५०

मोबाईल (Sky Prepaid) ग्राहक संख्या	९३००
मोबाईल (Sky Postpaid) ग्राहक संख्या	२८८
CDMA Prepaid ग्राहक संख्या	४०४
CDMA Postpaid ग्राहक संख्या	२८८
ADSL लिबाड	१०४
WIMAX	५५
टावर तथा BTS	लिबाड, सातदोबाटो, खुंग्री, भेनाम, गुम्चाल, थबाड, रांक रातामाटा र घर्तिगाउँ

स्रोत:- नेपाल टेलिकम रोल्पा

१.२३.३ जिल्लाबाट प्रकाशन हुने पत्रिकाहरू:

१. रोल्पा समाचार साप्ताहिक
२. जुनकिरी संचार साप्ताहिक
३. सन स्टार साप्ताहिक
४. जनआकांक्षा साप्ताहिक

स्रोत : नेपाल पत्रकार महासंघ, रोल्पा

राष्ट्रिय स्तरमा प्रकाशित हुने मुख्य पत्रिकाहरूमा कान्तिपुर दैनिक, नागरीक दैनिक, नयाँ पत्रिका दैनिक, द काठमाण्डौ पोष्ट, अन्नपूर्ण पोष्ट, कान्तिपुर साप्ताहिक तथा युगबोध दैनिक आदि रहेका छन् ।

१.२३.४ रेडियो संचार :

हाल सम्म रोल्पा जिल्लामा ७ ओटा सामुदायिक रेडियो संचालनमा आएका छन् ।

१. रेडियो जलजला ९६.४ मेगाहर्ज
२. रेडियो रोल्पा ९३.८ मेगाहर्ज
३. रेडियो सुनछहरी १०१.५ मेगाहर्ज
४. रेडियो मालाश्री १००.५ मेगाहर्ज
५. रेडियो माडी आवाज ९८.६
६. रेडियो होलेरी १०२.५
७. रेडियो पलहवी

स्रोत : नेपाल पत्रकार महासंघ, रोल्पा

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन- २०७५/०७६ ■

मोबाईल (Sky Prepaid) ग्राहक संख्या	९३००
मोबाईल (Sky Postpaid) ग्राहक संख्या	२८८
CDMA Prepaid ग्राहक संख्या	४०४
CDMA Postpaid ग्राहक संख्या	२८८
ADSL लिबाड	१०४
WIMAX	५५
टावर तथा BTS	लिबाड, सातदोबाटो, खुंग्री, भेनाम, गुम्चाल, थबाड, रांक रातामाटा र घर्तिगाउँ

स्रोत:- नेपाल टेलिकम रोल्पा

१.२३.३ जिल्लाबाट प्रकाशन हुने पत्रिकाहरू:

१. रोल्पा समाचार साप्ताहिक
२. जुनकिरी संचार साप्ताहिक
३. सन स्टार साप्ताहिक
४. जनआकांक्षा साप्ताहिक

स्रोत : नेपाल पत्रकार महासंघ, रोल्पा

राष्ट्रिय स्तरमा प्रकाशित हुने मुख्य पत्रिकाहरूमा कान्तिपुर दैनिक, नागरीक दैनिक, नयाँ पत्रिका दैनिक, द काठमाण्डौ पोष्ट, अन्नपूर्ण पोष्ट, कान्तिपुर साप्ताहिक तथा युगबोध दैनिक आदि रहेका छन् ।

१.२३.४ रेडियो संचार :

हाल सम्म रोल्पा जिल्लामा ७ ओटा सामुदायिक रेडियो संचालनमा आएका छन् ।

१. रेडियो जलजला १६ × मेगाहर्ट्ज

क्र. सं.	सडकको नाम	सडकको कुल लम्वाई (कि.मी.)	ट्रयाक ओपन भई सकेको लम्वाई (कि.मी.)	सवारी साधन
१०.	फगाम दहचौर-बडाचौर-गुम्चाल-हार्जड-सिउरी-गाम सडक	४०	४०	बस/जिप
११.	मिभिड-खुमेल-गजुल-धबाड-लिबाड सडक	३०	३०	बस/जिप

श्रोत:- जिल्ला समन्वय समिति, रोल्पा

१.२३ सञ्चार :

हुलाक अड्डाको स्थापनासँगै यस जिल्लामा संचार सेवाको शुरुवात भएको पाईन्छ । त्यस्तै विकासको क्रममा आकाशवाणी (आ.वा.) सेटको स्थापनासँगै विद्युतीय तरङ्गमा आधारीत संचार सेवाको शुरुवात भएको त्यस पछि टेलिफोन, मोबाईल फोन सेवा, ईमेल, ईन्टरनेट सेवा र CDMA, स्काई फोन सेवा शुरुवात भएको छ । वि.सं. २०६४ सालमा निजी क्षेत्रबाट स्थापना भई हाल ७ वटा एफ.एम. रेडियो संचालन हुँदै आईरहेका छन् । यस जिल्लामा भएका संचार सेवाहरुको विवरण निम्नानुसार छ ।

१.२३.१ हुलाक सेवा :

क्र.सं.	कार्यालय	संख्या	स्थान
१	जिल्ला हुलाक कार्यालय	१	लिबाड
२	इलाका हुलाक कार्यालय	९	भेनाम, तालाबाड, खुँग्री, घर्तिगाउ, सिर्प, सुलिचौर, थबाड, दहवन, नेर्पा
३	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय टेलिसेन्टर सेवा सुरु	४१	जौलिपोखरी, कोछाप, खुमेल, गजुल, फगाम, जैमाकसला, जेलबाड, तेवाड, अरेस, धवाड, हवामा, मिरुल, कुरेली, रांसी, भाबाड, जंकोट, निम्नी, कोटगाउ, गौरिगाउ, मसिना, दुबिडांडा, डुब्रिड, बुढागाउ, नुवागाउ, सेरम, उवा, स्युरी, गाम, जिनाबाड, पाखापानी, ओत, करेटी, रांकोट, पाछाबाड, घोडागाउ, राँक, केवरी, पाड, बडाचौर, गुम्चाल, हार्जड ।
४	धनादेश	६	जिल्ला हुलाक कार्यालय, लिबाड, घर्तिगाउ, सिर्प, थबाड, दहवन र भेनाम ।

स्रोत:- जिल्ला हुलाक कार्यालय, रोल्पा

१.२३.२ टेलिफोन सेवा :

टेलिफोन सेवा पुगेका स्थानीय तहहरु	१०
साधारण लाईन (PSTN) वितरण	४२१ (लिबाड ३४१) (सुलिचौर ८०)
हाल घर्तिगाउ र होलेरीमा समेत साधारण लाईन सेवा विस्तार भएको	
मोबाईल (GSM Prepaid) ग्राहक संख्या	१८०००
मोबाईल (GSM Postpaid) ग्राहक संख्या	१५०